

SZÖVEG –
KÖLNEI LÍVIA

SOROZAT –
LÉTKÉRDÉS

KIS EURÓPAI NŐTÖRTÉNELEM

A nők és férfiak egyenjogúsítása felé tartó történelmi folyamat rengeteget köszönhet a kereszténységnek. De nem eleget.

◆ JÉZUS ÉS A NŐK

Jézus „emberpolitikája” döbbenetes újdonságokat hozott időszámításunk kezdetén a patriarchális berendezkedésű közel-keleti társadalmakba. Nem törölt el törvényeket, de az emberteleneket felülírta (szombaton is gyógyított, és nem hagyta, hogy bárki halálra kövezzék a házasságtörő asszonyt), vagy más fénybe helyezte a szellemiségüket (rávilágított például, hogy a válás lehetősége nem felel meg Isten eredeti terveinek). Együtt étkezett a lenézett vámosokkal, betért a megvetett szamaritánusok falujába, és a nőkkel, sőt, utcanőkkel sem viselkedett lekezelően. Ezért nagy odaadással követték asszonyok is, akik a legszűkebb környezetéhez tartoztak – és nem csupán azért, hogy a tarisznyáját megtöltsék kövön sült pászkaival. Két tanítványának, Máriának (Lázár nővérének) és a magdalai Máriának kiemelt szerepe jól mutatja, hogy mellette a nők a „jobbik részt”, vagyis a tanulást, a tanítványi szerepet is választhatták.

Az apostolok leveleiben is fel-feltűnnek olyan nők nevei, akik jelentős feladatokat végeztek a formálódó keresztény gyülekezetekben. Pál apostol leveleiben viszont jelentős hangsúlyeltolódás tapasztalható a jézusi hagyományhoz képest: a nők szerepe lejjebb értékelődik (vagyis visszasüllyed az ókori zsidó asszonyokéhoz): nincs joguk szólni a gyülekezetben, mert az szégyen lenne, hanem ha meg akarnak tudni valamit, otthon kérdezzék meg a férjüktől. (1Kor 14,34-35)

MÁRIA CSODÁLÓI, ÉVA LÁNYAI

Az európai királyságokban a nők helyzete a Jézus előtti patriarchális viszonyokhoz tért vissza. Egy nagy előrelépés mégis történt: hivatalossá vált az egyenjűség, ami nagyobb jogbiztonságot jelentett a nőknek a többnejűséghez képest. A középkori Szűz Mária-eszménykép mellé a „földi” nők sohasem nőhettek fel, ők a közfelfogás szerint mindig az Ádámot bűnre csábító Éva lányai maradtak: testileg és lelkileg is gyengébbek a férfiaknál, erkölcsükben megbízhatatlanok, értelmük komolyabb tanulásra alkalmatlan. A téves orvosi ismeretek alapján ráadásul a 18. század közepéig úgy tartották, hogy a nők nemi szerve tulajdonképpen egy „kifordított”, elhibázott férfi nemi szerv, amely csak arra alkalmas, hogy a férfi gyermekmagját táptalajként kihordja és megszüljje. Így azután nem csoda, hogy a középkori és újkori nők csak férfiak gyámsága alatt élhettek: vagyont önállóan többnyire nem birtokolhattak, saját és gyermekeik sorsa felett nem rendelkeztek. (Voltak persze eltérések államokként, társadalmi rétegeként és egyénileg is.) Kitérésre lehetőséget a nők egy szűk csoportja számára ebben a jogfosztott korszakban éppen egyházi szervezetek, illetve mozgalmak adtak: egyes női szerzetesrendek, valamint laikus női vallási közösségek és harmadrendek a házasság létezéséhez képest nagyobb szabadságot és (szűkös) tanulási lehetőséget biztosítottak számukra.

Végzős egyetemisták felvonulása Dublin belvárosában. Dublin, Írország, 1930 körül

HASZNUNKRA VÁLHAT A VILÁGHÁBORÚ?

A nők lassú társadalmi felemelkedését az európai kereszténység talaján mostohagyermekként felnövő liberalizmus indította be a 19. században. Ennél is többet köszönhetnek a nők a világháborúknak. Döbbenetes: ami a legnagyobb fájdalmat és veszteséget okozta, még abból is fakadt valami jó! A férfiak vezérelte politika ugyanis olyan esztelen vérpazarlást idézett elő, ami szükségessé tette nők bevonását az ipari termelésbe, és a háborúk után sem lehetett többé nélkülözni a munkaerőjüket. Megint egy súlyos kényszer, amiből mégiscsak származtak előnyök.

„TÚL KICSI AZ AGYUK...”

Az 1910-es években, tehát mindössze száz éve(!) Magyarországon és Európa-szerte komoly tudósok vérre menő vitákat folytattak arról, vajon alkalmasak-e a nők az egyetemi tanulmányokra. Sok kiváló orvos vallotta még ekkor is, hogy alkalmatlanok. Ehhez képest ma az egyetemek többségén már több nő tanul, mint férfi...

A reformált keresztény felekezetek körében a 20. század lassú, de jelentős áttörést hozott a nők egyházi szerepének elismerésében, és a katolikus egyház is elkezdett a 20. század közepe táján pozitívan és sokrétűen (már nem kizárólag anyasági vagy szerzetességi szempontból) foglalkozni a nőkkel. Lassan talán majd a hétköznapi egyházi életben is egyenlő értékűnek érezhetik magukat férfiak és nők, családosok és egyedül élők.

Hosszú ez a „nőörténelem”, és még nincs vége, mert amíg a nők számára a biológiai meghatározottságaik (például a gyerekek nevelése) hátrányos helyzetet teremtenek anyagilag és társadalmilag, addig nem is lehet vége. A túlzásokat azonban jó lenne elkerülni, nehogy férfiak tömegei találják magukat a partvonalon kívül, ahogy erre már sok esetben találunk példát. A sérelmeket pedig nem érdemes dédelgetni. ♦

A cikk teljes változatát elolvashatja a kepmas.hu Munkahely-rovatában!